

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

Jelen dokumentumot a Magyarörmény Tudástár ingyenes digitális könyvtárból töltötték le. A pontos felhasználási jogokat kérjük nézze meg a honlapon!

www.MagyarormenyTudastar.hu

Keresztkövek a Szt. Istenszüő templomból (Vakef) Խաչքարեր, Ս. Աստվածածնին կից (Վակեֆ) Cross-stones from the Holy Mother of God Church (Vakef)

Emléknaptár az örmény népirtás 90. évfordulójára

Օրացույց ի հիշատակ Հայոց Մեծ Եղեռնի 90-ամյակի

Calendar of the 90th anniversary of the Armenian Genocide

Մուսա Դագը 1915 թվականին

A Musza Dag története

Төрökország Földközi tengeri partvidékének dél-keleti részén, közel a Szíriai határhoz fekszik a Musza Dag, vagyis a Mózes hegy, amelynek déli oldalán hat örmény falu élt békében 1915-ig. Jogunoluk, Bitiász, Kheder beg, Hadzsi Habibli, Vakef, és Kebuszije.

A világháború első évében az Enver, Talaat és Dzsemál pasák által vezetett török kormány elhatározta, hogy megszabadul a megbízhatatlannak nyilvánított örményektől. Elrendelték az anatóliai örmények kitelepítését a szíriai sivatagba. Az intézkedést rendkívüli kegyetlenséggel, pogromok kíséretében hajtották végre, amely másfélmilliónál több áldozatot követelt.

A musza dagi örmények nem akartak ilyen sorsot maguknak, ezért elsáncolták magukat a hegy tetején. Több mint negyven napig önvédelmi harcot folytattak a törökökkel szemben. Ekkor francia és angol hadihajók vették fedélzetükre az ellenállókat. A musza dagi örmények nagy része az egyiptomi Port Saidba került, ahonnan a háború után visszatelepítettek őket szülőföldjükre. Ez a terület az első világháború eredményeként a francia fennhatóság alatt álló Szíria része lett. 1939-ben Төрökország nyomására a franciák átengedték a Musza Dag vidékét, valamint Antiochiát és Alexandrettát a Musztafa Kemál Atatürk vezette török kormánynak.

A musza dagi örmények nem akartak még egyszer török fennhatóság alá kerülni, ezért áttelepültek Libanonba. A menekülőket a francia hatóságok, egy VIII. századi arab romváros - Andzsár mellett telepítették le. A szorgalmas örmény földművesek a részben mocsaras, részben kopár tájon több ezer almafát ültettek és ma Andzsár egy virágzó település. A kisváros hat részre van felosztva és minden városrész egy-egy musza dagi falu nevét viseli. Az Örmény Apostoli Egyházhoz tartozó templom kertjében minden évben összegyűlnek emlékezni a menekültek és leszármazottaik Libanonból, a környező arab országokból vagy éppen a tengerentúlról. A musza dagi tragédiát Franz Werfel világhírű regénye, "A Musza Dag negyven napja" örökítette meg.

A hegyen, a Musza Dagon csak Vakef falu lakosságának egy része maradt a helyén. Százharmincan laknak itt. Főleg narancstermeléssel, csipkekészítéssel foglalkoznak. Szűz Máriának szentelt templomukat nemrég újították fel.

Szabó László

Մուսա լեռան պատմություն

Թուրքիայում, Միջերկրական ծովափի հարավ-արևելյան մասում, Սիրիայի սահմանի մոտիկ գտնվում է Մուսա դաղը, այսինքն` Մովսեսի լեռը։ Այն լեռան հարավային լանջին գտնվում էր վեց հայկական գյուղեր` Յողունոլուկ, Բիտիաս, Խեդեր բեգ, Հաջի Հաբիբլի, Վակեֆ եւ Կերուսիյե։ Այդ գյուղերի բնակչությունն ապրել է խաղաղ պայմաններում մինչեւ 1915թ.։

Առաջին համաշխարհային պատերազմի առաջին տարում Էնվեր, Տալաստ եւ Ջեմալ պաշաների թուրքական կառավարությունը որոշեց ազատվել հայերից` հայտարարելով անվստահելի այս ազգությունը։ Հրամանագրել են վտարել Անատոլիայի հայերին Սիրիայի անապատ։ Այդ հրամանագիրը կատարել են արտասավոր դաժանությամբ եւ ջարդերով։ Այդ կոտորածների զոհերի թիվը հասնում է մեկ ու կես միլիոն մարդ։

Մուսա լեռան հայերը մերժել են այս ճակատագիրը, այդ նպատակով բարձրացել են Մուսա լեռ եւ խրամատվել են լեռան զագաթին։ Ավելի քան քառասուն օր են պայքարել թուրքերի դեմ պահպանելով իրենց կյանքը։ Հետո ֆրանսիական եւ անգլիական ռազմանավերի վրա են հավաքվել դիմադրողները։ Մուսա լեռան հայերի մեծ մասը տանվել են Պորտ Սաիդ (Եգիպտոս), որտեղից պատերազմից հետո տեղափոխվել են իրենց ծննդավայր` Մուսա լեռան վրա։ Այս շրջանը պատերազմի հետեւանքներով եղել է Ֆրանսիայի տիրապետության տակ գտնվող Սիրիայի մի մաս։ 1939 թվականին Թուրքիայի քաղաքականության միջոցով Մուսա լեռան շրջանը, Անտիոքիան եւ Ալեքսանդրետտան եղել են նորից Թուրքիայի մաս` Մուստաֆա Կեմալ Ատաթուրքի կողմից առաջնորդված թուրքական կառավարության ժամանակ։

Մուսա լեռան հայերը չուզեցին նորից թուրքական տիրապետության տակ մնալ, այդ նպատակով տեղափոխվեցին Լիբանան։ Փախստականները տեղավորվեցին ֆրանսիական ղեկավարության կողմից Ը-որդ դարի արաբական ավեր քաղաք` Անջարի մոտ։ Ջանասեր հայ հողագործները մի քանի հազար խնձորենիներ են տնկել մասամբ ճահճային, մասամբ ամուլ շրջանում։ Անջարն այսօր բարգավաճ բնակավայր է։ Փոքր քաղաքը վեց թաղամաս ունի, որոնք կոչվել են Մուսա լեռան գյուղերի անուններով։ Հայ առաքելական եկեղեցուն պատկանող տաճարում փախստականները եւ նրանց սերունդը հավաքվում են ամեն տարի Լիբանանից, հարեւան արաբ երկրներից եւ Ամերիկայից` հիշատակը պահելու համար։ Մուսա լեռան հերոսները հիշատակվել են Ֆրանց Վերֆելի «Մուսա լեռան քառասուն օրը» վերնագրված նշանավոր վեպի մեջ։

Մուսա լեռան վրա միայն Վակեֆ գյուղի բնակչության մի մաս է մնացել իր տեղում։ Հարյուր երեսուն հոգի են բնակում այնտեղ։ Ջրաղվում են մանավանդ նարնջի պտղաբուծությամբ եւ ժանեկագործությամբ։ Սուրբ Աստվածածին եկեղեցին վերջերս է վերանորոգվել։

	<div><div></div><div>Լասլո Սաբո</div></div>

The history of Musa Dagh

In the south-eastern part of the Mediterranean coastal region of Turkey, near the border of Syria, is situated Musa Dagh ('Mount Moses'). On the southern side of this mountain six Armenian villages lived in peace until 1915: Yoghunoluk, Bitias, Kheder beg, Haji Habibli, Vakef, Kebusiye.

In the first year of the World War I, the Turkish government leaded by Enver, Talaat and Jemal pashas decided to get rid of Armenians who were declared unreliable. The government ordered the deportation of the Armenians of Anatolia to the desert of Syria. The decree was executed with extraordinary cruelty and pogroms, causing the death of more than one and half million persons.

The Armenians of Musa Dagh decided to escape from this fate, for this reason they climbed Musa Dagh and they entrenched themselves on the top of the mountain. During more than forty days they defended their life against the Turkish. Then French and English warships received the resistance fighters on board. The greater part of the Armenians of Musa Dagh were transported to Post Said in Egypt, from where, after the war, they were repatriated to their birthplace. As a result of the first World War, this territory became a part of Syria which remained under French domination. In 1939, under the political pression of Turkey, the French government of Syria gave back the region of Musa Dagh, Antiochia and Alexandretta to the Turkish government leaded by Mustafa Kemal Ataturk.

The Armenians of Musa Dagh did not wish to live again under Turkish domination, and moved to Lebanon. The French authorities settled the refugees near Anjar, a ruined Arab city of 8th century. The diligent Armenian farmers planted several thousand apple trees on the partly marshy, partly waste land. Today Anjar is a flourishing settlement. The small city is divided into six districts, each named after a village of Musa Dagh. In the garden of the church belonging to the Armenian Apostolic Church the refugees and their descendants assemble for a commemoration every year from Lebanon, from the neighbouring Arab countries and from overseas. The tragedy of Musa Dagh is commemorated by Franz Werfel in his famous novel entitled "The forty days of Musa Dagh".

On the mountain of Musa Dagh remained only a part of the population of the village Vakef. The number of its inhabitants is hundred thirty. Their occupation consists mainly of orange cultivation and lace production.

The Holy Mother of God Church has been renovated recently.

	<div><div></div><div>Լászló Szabó</div></div>

	<div><div></div><div>Լászló Szabó</div></div>

	<div><div></div><div>Լászló Szabó</div></div>

Kiadja az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület <p>(1015 Budapest Donáti u. 7/a)</p> Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta elnök <p>Fotó: Szabó László fotóművész</p> Versek: Lászlóffy Aladár Kossuth-díjas költő <p>Örmény fordítás: Vahram Martirosyan író, műfordító, újságíró <p>Angol fordítás: Zsigmond Benedek armenológus <p>Tervezte: Artisthus (www.artisthus.hu)</p> Nyomás: TIMP Kft.</p></p>	Հրատարակիչ` «Տրանսիլվանիայի Հայ Արմատներ» Մշակութային Ընկերություն</b> <p>(հասցեն` H-1015 Budapest, Donáti u. 7/a, HUNGARY)</p> Պատասխանատու խմբագիր` Տիկին Շարոլտա Իշեկուց (նախագահ) <p>Պատկերներ` Լասլո Սաբո (արվեստական լուսանկարիչ)</p> Բանաստեղծություններ` Ալադար Լասլոֆի (Կոշուքի անվան մրցանակ շահող բանաստեղծ) <p>Հայերեն թարգմանություն` Վահրամ Մարտիրոսյան (գրող, թարգմանիչ, լրագրող) <p>Անգլերեն թարգմանություն` Բենեդեկ Ժիզմոնդ (հայագետ)</p> Կազմի ձեւավորում ` Արտիստիուս ԲՏ <p>Տպարան` ՏԻՄՊ ԿՖՏ</p></p>	Published by the Transylvanian Armenian Roots Cultural Association <p>(H-1015 Budapest, Donáti u. 7/a, HUNGARY)</p> Responsible of publishing: Mrs. President Sarolta Issekutz <p>Photos: László Szabó, photographer</p> Poems: Aladár Lászlóffy, Kossuth Prize winner poet <p>Armenian translation: Vahram Martirosyan, writer, translator, journalist <p>English translation: Benedek Zsigmond, armenologist <p>Design: Artisthus (www.artisthus.hu)</p> Printed by: TIMP Kft.</p></p>
--	--	---

A kiadványt támogatta: <p>Fővárosi Örmény Önkormányzat</p> <p>Budapest Főváros II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat</p> <p>Budapest Főváros XIII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat</p>	Օրացույցի հրատարակությունը օժանդակել են` <p>Մայրաքաղաք Բուդապեշտի Հայ Ինքնավարություն</p> <p>Մայրաքաղաք Բուդապեշտի 2-որդ Թաղամասի Հայ Ինքնավարություն</p> <p>Մայրաքաղաք Բուդապեշտի 13-որդ Թաղամասի Հայ Ինքնավարություն</p>	Sponsored by: <p>Armenian Local Government of the Capital (Budapest)</p> <p>Armenian Local Government of the 2nd district of Budapest</p> <p>Armenian Local Government of the 13th district of Budapest</p>
---	---	--

^[1] Մուսա Դագը 1915 թվականին

Forráskút - Kebusziye Կեբուսիյե-յի Ջրհոր A well in Kebusiye

Fátum

Atlasz helyén az eget tartom.
 Én voltam az az égő karton,
 melyről az Úr rajzolta rátok
 nagy hátterét, az Arrarátot.

ՀԱԿԱՏԱԻՐ

Երկինքն եմ պահում Ատլասը ասես:
 Ես եմ եղել այն սանդեղըը հրկեզ,
 Որից կերտել է ձեզ համար Տերը
 Մեծ հետնապատան՝ Արարատ լեռը:

Fate

FInstead of Atlas, I hold the sky.
 I was that cardboard burning too high,
 From which the Lord hath drawn you to found
 Mount Ararat, his immense background.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
					1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30	31						

Január
Հունվար
January

Szt. Istenszüldő templom (Vakef) Ս. Աստվածածին եկեղեցի (Վակեֆ) Holy Mother of God Church (Vakef)

Régi állomáson

Օ՜ կedves századforduló,
 fakult fényképen barna hó,
 a sok esernyő és kalap
 és visszasütött még a nap —

azóta robog a vonat,
 időnként kiszállna a kor
 kicsit sétálni valahol,
 egy hűs fasor, egy ódon tér —

de meg nem állunk semmiért,
 tavaszon, ősön át robog,
 a tetőn golyózáporok,
 valami csipkét ráz a szél,
 még mindig lánykori fehér,
 az ablak odacsípte, és
 most lobog, mint a hóesés.

Հին ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ

Դարասկի՛ղբ: Մ, սիրասուն:
 Հին նկարում՝ դարչնագույն ձյուն,
 անձրեանոց ու գլխարկներ,
 բայց արեւն է փայլելու դեռ —

Եւ գնացքը պիտի սուրա,
 դարն իջնի մերթ գետնի վրա՝
 զբոսնելու ծառուղում զով,
 անցնելու հին փողոցներով —

լոկ մենք է, որ չենք հապաղում
 դարնանը, թե աչնան պաղում,
 տեղատարափ լինի, թե բուք...
 Պատուհանը, մի տեսեք դուք,
 ժապավեն է ճանկել ճերմակ,
 որ թռչում է, ձյան պես խաղում,
 ու փողփողում զիլ քամու տակ:

At an old railway station

Turn of century, oh how sweet!
 Old picture, brown snow in the street,
 Everywhere umbrella and hat,
 And the sun still reflected back —

From that time on, the train runeth,
 From time to time, the age should let
 A little bit, and just walking,
 In an old place, a cool alley —

But we stop not for any thing,
 By spring and winter, it rumbleth,
 On the roof: showers of bullets,
 Some lace is shaken by the wind,
 Whiteness from girlhood keeping,
 It got caught into the window,
 And fluttereth like falling snow.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27

Február
 Փետրվար
 February

Kilátás a Musza Dagra a tenger felől Մուսա լեռան տեսք ծովից View of Musa Dagh from the sea

Jónás, a nép

ՀՈՎՆԱՆԸ՝ ԱԶԸ

Jonah, the people

A cet, a cet egész világnyi.
 Lenyel, de meg se tudna rágni.
 Elbújhatsz és elkeveredhetsz,
 sivatag nyelhet el, vagy ketrec,
 a holdfény burnuszába bújva
 mint sakál szűkölhetsz az Úrra,
 lemondva ételről-italról,
 csak meg ne feledkezz a dalról.
 Hír, üzenet, hogy megbocsátok.
 A többenél is ennyit látok.
 Küldönceim nem csúfak, szépek,
 csak bolygó, térkép-verte népek,
 ki-ki mire hazát találna
 elnyeli Titanic vagy bálna.
 Csak idő kérdése a mennyi:
 mikor tudsz helyszínedre menni.
 A parancs: ennyit vinni végbe,
 Jónás! Eljutni Ninivédbe.

Կետ, աշխարհաչափ մի կետ ձուկ ահա:
 կուլ տալ լավ գիտե, բայց կծամի՞ նա:
 Թաքնվես կամ թե մեկ այլ ճար գտնես,
 տափաստան, վանդակ թե կլանեն քեզ,
 կամ լուսնի լույսի մուշտակը մտած
 բորենու նման ոռնաս առ Աստված՝
 հրաժարվելով հացից ու թացից,
 երգը, երգը սոսկ դու մի մոռացիր:
 Լուր, ուղերձ է, ինչ ես եմ արձակում:
 Մյուսներն էլ դա են լոկ բովանդակում:
 եղեցիկ են իմ սուրհանդակները,
 Երկրի, քարտեզի ծեծած ազգերը,
 որ մինչեւ հասնեն իրենց հայրենիք,
 կետը կուլ կտա, կընկնեն Տիտանիկ:
 Սոսկ ժամանակն է որոշում, թե երբ
 ոտք կդնես դու հարազատ եզերք:
 Պատգամը, որով հարկ է քեզ զինվել,
 այս է. ով Հովնան, հասի՛ր քո Նինվեն:

The whale, the whale, as big as the world,
 Without chewing, it devoureth all.
 Thou canst hide, lose thyself in the crowd,
 Desert can swallow thee or the coop.
 Bounded in the burnous of moonlight,
 Howl unto the Lord, like a jackal,
 Renouncing all nourishment and drink,
 But not forgetting to keep singing.
 Only the message that I forgive,
 By others too, I see only this.
 My messengers are all beautiful,
 Roving, roaming people and painful,
 Whereupon they could find fatherland,
 Titanic or whale swalloweth them.
 The quantity dependeth on time,
 When thou canst reach the site which is thine.
 The command is only to do that:
 Jonah, arise, go to Nineveh.

Կ	Կ	Տ	Շ	Ս	Տ	Վ	Կ	Կ	Տ	Շ	Ս	Տ	Վ
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31										

Március
Մարտ
March

Kilátás a Musza Dagról Համայնապատկեր Մուսա լեռից Panorama from Musa Dagh

Örmény-Erdély

Ani felől Szépvíz felett
szívárványozzák az eget.
Eső után a völgy fényes.
Itt is, ott is egy Örményes.
Itt is ott is hó és homok,
kerékvágásban a nyomok.
Fodros mezőségi tavak,
saját igék, vendég szavak.
Menekülők, nem nomádok,
találtak itt új országot.
Szépvíz felé, Ani felől
tatár üldöz, orosz megöl.
Szamosújvár tömlöcében
jelkép-muszadagom élem.
Örmény-Erdély ez a fázós
rég elvesztett Kaukázus.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԷՐԴԵՅ

Անին ի վեր Սեյպվիզն ի վար
ծիածանն է կապել կամար:
Հայեցի են նույնքան երկուան՝
Անձրենն անցել, հովիտն է լույս:
Եվ երկուստեք՝ ավազ ու ձյուն,
ակոսներում՝ հետքերն են նույն:
անգուր դաշտի լճակներ բյուր,
սեփական բայ եւ բառեր հյուր:
Ոչ քոչվորներ՝ փախստական,
որ այստեղ նոր երկիր գտան:
Անին ի վեր — Սեյպվիզն ի վար
հալածում են ոուս ու թաթար:
Սամոշույվար, քո զնդանում
Մուսալեռան վիշտն եմ տանում:
Հայոց էրդե՛յ, սա ես, որ կաս.
մրսկան, դարեր մոլոր կովկաս:

Armenian Transilvania

From Ani town, above Szépvíz,
Look up, where there a rainbow is.
After the rain, the light is full.
Here and there an Armenopol.
Everything is snowy, sanded,
See the traces in the wheel-track.
A ripply lake of Mezőség,
Their own words and words of exchange.
No, not nomads, but refugees
Have founded here their new countries.
Towards Szépvíz, from Ani town,
Chased by Tartar, killed by Russian.
Szamosújvár: is this prison
Musadagh-imagination?
This Armenian Transilvania:
Long ago lost, frost Caucasia.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30								

Április
Ապրիլ
April

Jogunoluk látképe Յողունոլուկի տեսք View of Yoghunoluk

Százéves jövendőmondó

Muszadagok, golgoták,
sosem tanul a világ,
hullámaival az ember
magát fojtja, mint a tenger,
sebeit magától kapja,
Krisztusát is megharapja,
mint a feltépett erek
Muszadagok, légerek,
szögesdrót és lövészárók,
míg az élet elszivárog.

ՀԱՐՑՈՒՐԱՄՅԱ ԲԱՆՏԱՌԻՇԱԿ

Մուսալեոներ, գողգոթաներ,-
դաս չի առնում աշխարհը ծեր,
մարդն է խեղդում դիակներով
իրեն, ինչպես անհագուրդ ծով,
ինքն իր մարմնին վերքեր բացում,
Քրիստոսին իսկ հալածում:
Ասես բացված՝ զույգ զարկերակ՝
մուսալեոներ, ճամբար, բարաք,
փշալարեր ու խրամատ,
մինչ ցնդում է կյանքն աննկատ:

The hundred years old soothsayer

Musadaghs and Golgothas,
We never take a lesson,
The human with his own waves,
Like the sea, drowneth himself,
By himself he taketh bites,
He biteth even his Christ,
Like ripped and open veins,
Musadaghs, prisoners' camps,
Barbed wires, entrenchments,
While the life leaketh from them.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
					1	2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31					

Május
Մայիս
May

Egykori örmény templom Jogunolukban Նախկին հայկական եկեղեցի Յոգունոլուկում A former Armenian Church in Yoghunoluk

Szomszédtság

Valaki összekapott a szomszédaival, reftentő disputák zuhognak le a felhők emeletein, ideleenn széttépett kerítéseket, elragadott eget, lejátszott csatákat forgat a habzás. Valahol fenn, az idő hegységeiben megint esett, s itt zúg el minden a malom alatt. Pipával a szájában kikönyököl a molnár, s elnéz a látáhatárra, ahol az út fehér szalagját épp most varrják éneklő-síró asszonyok a táj szoknyájává, hold-lámpa alatt. Fekete lovasok közelednek, vacsorára érkeznek, és már semmit se lehet lenyelni, se a tejjel, se a borral, hogy ne adj hálát a munkának meg a harcnak. Jaj ne sirassák már úgy azt az óriás múltat, jaj ne visongjanak annyit, ha kedvre derülnek, jaj ne éljenek, jaj ne haljanak olyan hangosan! Miért kell végighallgatnom minden csetepatéjuk, miért laknak itt, a fejemben?

ԴՐԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆ

Ինչ-որ մեկը գծավել դրացիների հետ՝ զարհուրելի վեճեր են ցած հորդում ամպերի հարթակներին, իսկ այստեղ՝ ներքեում՝ քարուքանդ ցանկապատեր, առեւանգված երկինք, փրփրակույտերը կատաղի մարտեր են պատկերում: Ինչ-որ տեղ վերը, ժամանակի լեռնաշխարհում դարձյալ անձրեւեց, եւ այստեղ թնդյուն է ջրաղացի տակ: Ծխամորճը բերանին պատուհանից դուրս է թեքվել ջրաղացական եւ նայում է հորիզոնին, ուր հենց այս պահին ձայնարկու կանաչք ճանապարհի ճերմակ ժապավենն են կարում տեղանքի փեշին, լուսնալամպի ներքո: Սեւ ձիավորներ են մոտենում, ընթրիքի են ժամանում, եւ արդեն պատառ կուլ չի գնա ոչ կաթով, ոչ էլ գինով՝ առանց փառք տալու աշխատանքին ու ոստի դաշտին: Եղուկ, թող չողբան այդ վիթխարի անցյալը, թող չճղճղան այդքան, թե որ ախորժակի ընկնեն, եղուկ, թող չկեցցեն, եղուկ, չմահանան այդպես բարձրաձայն: Ինչու՞ պետք է ես ձեր կովչտոցը լսեմ, ինչի՞ համար եք ապրում իմ գլխում:

Neighbourhood

Someone picked a quarrel with his neighbours, Terrible disputes pour down through the floors Of the clouds, herebelow the bubbling turneth Stripped fences, wrenched sky, battles passed Off. Somewhere, high up, it rained again in the Mountain ranges of the time, and everything Roareth by, here, below the mill. With a pipe In his mouth, the miller leaneth out, looking At the horizon, where the white band of the Way is sewed by keening women to become The skirt of the land, below the moon-lamp. Black cavalry approacheth to take dinner, And nothing can be swallowed neither with Milk, nor with wine, without giving thanks For the work and for the fight. Ah! lament Not so much that giant past, ah! squeal Not so much if ye become glad, Ah! live not, ah! die not so loudly! Why must I listen unto all their barney to The end, why live they here, in my head?

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30										

Június
Հունիս
June

Forráskút – Jogunoluk Ջրհոր Յողունոլուկում A well in Yoghunoluk

Mentik az életrevalókat

Gyémántmezők és vérmezők.
 A dér s a harmat, ezek ők.
 A lázkirály s a rémkirály
 Meotisz tocsogóin jár.
 Gyémántok, visszasütő napban,
 ahogy lovuk patája csattan.
 Előttük rendetlen közökben
 már némán, de még üldözötten
 a kihalásra ítélt népek
 mentik a cserepet s az épet,
 az ikont és a takarókat,
 meséket, talpalávalókat.
 Senki se kérdi, mi lesz holnap.
 Kihalnak, de már nem papolnak.
 E szekerre ítélték háza
 magasan lángol. Isten láza!
 Hátul a hómezők is égnek.
 Cseréppé égő szenvedések.
 Hegedűsíkja in a rögnék
 a lánckirályok dübörögnek.
 Amíg a nomád hajsza tartott
 gyémánttá robbantak a martok.
 Már csak a legjobbak a jók
 folytatni ezt a dáridót.

ՓՐԿՈՒՄ ԵՆ ԱՊՐԵԼՈՒ ԵՆԹԱԿԱՆԵՐԻՆ

Աղամանդե, արյան դաշտեր:
 Այստեղ ցող է, եղյամ՝ այնտեղ,
 Ջերմարքան եւ սոսկումարքան
 Մեոթիսի մաշիկ հագան:
 Աղամանդներ (փայլեց արփին)՝
 Հենց որ դոփեց արքայի ձին:
 Նրանց դիմաց լուծ, սակայն
 դեռ տակավին հալածական
 մահացության մղված ազգեր,
 որ փրկում են սրբապատկեր,
 հեքիաթ, սպասք, խեցեբեկոր,
 պարեղանակ, գիրք ու սափոր:
 Չեն հարցրնում վաղվա մասին:
 Մեռնում, բայց էլ չեն խոսում սին:
 Բոցկլտում է սայլին հանված
 մարդկանց տունը: Հուրդ է, Աստված:
 Վառվում են եւ դաշտերը ձյան:
 Այրում կրքի ու ցանկության:
 Կոխկրտում է շրթայարքան
 անհարթությունն այս հարթության:
 Մինչ քոչվորն էր պղծում արտը,
 աղամանդ է ցայտել մարտը:
 Լավագույնք են լոկ լավ արդեն,
 որ խնջույքն այս շարունակեն:

Subjects to life getting saved

Fields of diamond and fields of blood,
 White frost, hoar and dew, that they are.
 King of fever, the horror-king
 On Maeotid splash is walking.
 Diamonds, as sunlight reflected,
 The hoofs of their horses cracked.
 Before them, without an order,
 Mute, but still now persecuted,
 Peoples condemned to die out
 Save the tile and what remained sound,
 The icons and the coverlets,
 The tales and the music for legs.
 Nobody asketh for future.
 They die out without a chatter.
 The house of sentenced to chariot,
 Flameth high up. Fever of God!
 Even the snowfields burn behind,
 Sufferings burning into tile.
 On the violon-plains of the clods,
 Kings of chain hurl out rumbling noise.
 While lasted this nomadic hunt,
 Shores exploded into diamond.
 Now only the best are good
 To continue this long bout.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31							

Július
 Հուլիս
 July

Egykori örmény templom Bitiaszban Նախկին Հայկական եկեղեցի Բիտիասում A former Armenian Church in Bitias

Mintha egy-egy ember állna a fák közt

Már összenőtt a kék a földi késsel.
 A csend fölött a színek nem riadnak.
 A faszorból felszáll a hold,
 s egyszer csak minden második jegenye
 megmozdul lassan, a fekete bársony
 árnyék tüneménye, hogy valóban
 emberek?
 Mintha emberek állnának sorfalat
 a lehűlő őszi estében. Minden
 második fa a nevét mondja,
 alig hallható jelentkezés, alig
 felismerhető nevek. A faszor jelent,
 a táj jelent az emlékezetnek —
 aztán fekete árnyék-férfiak
 lehanyatlanak lassan, mintha
 minden második fát kidöntenének.
 Ide már nem hallatszík
 a gépfegyverropogás, ide már
 nem hallatszának a bekiáltott nevek,
 ide már nem látszík tisztán,
 hogy fák, csak fák, vagy férfiak is...
 Mintha egy-egy ember állt volna
 ott a fák közt, mintha golyó
 vert volna rést a tömött sorokban,
 feketén, mozdulatlan áll a faszor,
 és összenőtt a kék a földi késsel,
 és összenőtt minden az emlékezettel.

ԿԱՐԾԵՍ ՄԱՐԴԻԿ ԿԱՆ ԾԱՌԵՐԻ ՄԻՋԵՎ

Կապույտն արդեն սերտաճել է երկրային կապույտին:
 Լուսնի վերեւ չեն դողում գույները:
 Ծառաշարից լուսինն է ծագում,
 եւ մեկ էլ ամեն երկրորդ կաղամախին
 շարժվում է դանդաղ. սեւ թավշյա
 ստվերը վկայութիւնն է, որ իսկապե՞ս
 մարդիկ են:
 Կարծես մարդիկ շարված լինեն պատի պես
 ցրտող աշնանային իրիկվա մեջ: Ամեն
 երկրորդ ծառ անունն է ասում.
 Հազիվ լսելի մի ծանուցում, հազիվ
 ճանաչելի անուններ: Ծառաշարը՝ հաշվետու,
 բնաշխարհն է հաշվետու հիշողութեանը —
 հետո սեւ ստվեր-տղամարդիկ
 տապալվում են, ասես
 հատեն ամեն երկրորդ ծառը:
 Այստեղ արդեն չի լսվում
 ավտոմատների ճարճատյունը, այստեղ արդեն
 չեն լսվում կանչված անունները,
 այստեղ արդեն չի երեւում հատակ,
 որ ծառերը լոկ ծառեր են կամ նաեւ՝ տղամարդիկ...
 Կարծես մեկական մարդ կանգնած լիներ
 այնտեղ, ծառերի արանքներում, կարծես գնդակը
 նոսրացներ խիտ շարքերը,
 սեւաբար, անշարժ կանգնած է ծառաշարը,
 եւ կապույտն է սերտաճել երկրային կապույտին,
 եւ ամեն ինչ սերտաճել է հիշողութեանը:

As if men stood among the trees

The blue is already intertwined with the earth.
 Above the silence colours are not frightened.
 From the row of trees, the moon soareth up,
 And suddenly every second poplar
 Stireth slowly, is it the appearance of the
 Black velvet shadow, that they are really
 Men?
 As if men stood in a line,
 In the cooling autumnal evening. Every
 Second tree sayeth his own name,
 Scarcely audible manifestation, scarcely
 Discernible names. The row of trees
 Reporteth, the land to the memory,
 Then the black shadow-men
 Decline slowly, as if
 Every second tree were felled.
 As far as here, it is not heard,
 The rattle of the machine guns, here
 The shouted names are not audible,
 Here one can not see clearly,
 That they are trees, only trees, or also men...
 As if men stood there among
 The trees, as if bullets
 Splitted gaps in the crowded lines,
 Blackly, motionless standeth the row of trees,
 And the blue is intertwined with the earth,
 And everything is intertwined with memory.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31											

Augustus
 Օգոստոս
 August

Utcakép – Kheder beg   Փողոց «Քեդեր բեգ» գյուղում   Street view in Kheder beg

Kinek van joga a panaszra?

Itt volt a víz s volt nincs világok
szétfutottak ki merre látott.
Itt járt s az özön tűzre váltott,
mert ilyen gyúlékony az átok.

Ahogy nappal jár az éjjel:
megfőtt a gőg a teremtménnyel.
A szándék szeretete, gondja
lassan itt romlik meg, halomba.

Megjön az ősz, s talán a béke.
Senkinek nem kell menedéke.
Ha pedig fölösleges holmi,
Engedi végül leomolni.

Kezdetben teremt a szándék,
De lehet fordított is, vár még:
Hogy végül büntetés fejében
Csak nincs legyen a van helyében.

Ո՞Վ ՈՒՆԻ ԲՈՂՈՔԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Աստ ջուր էր, եւ կար-չկա աշխարհներն
աճապարեցին, ուր աչքը կտրեր:
Այստեղով բորբոք անեծքը անցավ,
ուստի կար-չկան կրակ-բոց դարձավ:

Ինչպես զիչերով կասհեր արփին,
գոռոզությունն է անցնում էակին:
Այստեղ թե սերը, թե հոգսը կամքի
ուռկանի մեջ են փլուզվում հանգիստ:

ալիս է աշունն, անդորրն էլ՝ գուցե:
էլ ապաստարան ոչ մեկին պետք չէ:
Իսկ երբ ինչ-որ բան գուր է, անհարկի,
թողնվում է, որ ի վերջո հանգի:

Ստեղծարար էր սկզբում կամքը,
բայց սպասվում է դեռ հակառակը.
որ որպես պատիժ ի վերջո միայն
չկայի տեղում հանգրվանի կան:

Who has the right to complain?

There was water here, and past worlds
In every direction they scattered.
It was here and the torrent became fire,
Because curse is so inflammable.

As by day walketh the night,
The creature bursteth with pride.
The affection, care for purpose,
Becometh here slowly vicious.

Autumn cometh, perhaps the peace.
But nobody wisheth its hospice.
It is superfluous lumber,
Finally, he leteth it founder.

In the beginning, purpose createth,
But it could be reversed, it waiteth,
That finally as punishment, nothing
Be only in the place of being.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30									

Szeptember
Սեպտեմբեր
September

Kebusizje látképe Կերուսիչե-յի տեսք View of Kebusiye

A nagykabát

Bár negyven nap! Még negyven év!
 Hányezernegyvenedik nép!
 A falvak üszke, falak romja,
 és ezerévek egyhalomba.
 Özönvízként a veszettség.
 Már minden odaveszett s ég...

Még meddig bírja Muszadag?
 Ó negyven nép, még negyven nap
 s az eső végre elapad,
 leszáll a vér alján a vegyszer.
 Felépülhet még minden egyszer.
 Talán Isten mégis akarja:
 a Nap kiköt, megjön a bárka
 s egy perccel előbb szállhat partra
 kisépek mindig nagyobb bátyja,
 a nagyhatalmak nagykabátja?

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆ

Քառասուն օր էր: Քառասուն տարի՛:
 Եւ ազգը հազար-քառասուներորդ:
 Ավերակ պատեր, մոխիր գյուղերի,
 ցանցն ընկած դարեր՝ հազարյակներով:
 Եվ կատաղութուն՝ հեղեղի նման:
 Կուլ է գնում եւ այրվում ամեն բան:

Դատում է Մուսա լեռը նորից նո՞ր:
 Օ, ազգ քառասուն եւ քառասուն օ՛ր,
 անձրեւն ի վերջո դադար է առնում,
 օտար նյութեր են արյանը խառնվում:
 Կկառուցվի դեռ ամեն ինչ մի օր:
 ուցե Աստված է դա կամենում որ՝
 Արփին ցոլցլում, տապանն է գալիս,
 բայց մի վայրկյան շուտ ոչ մեծ ազգերի
 միշտ մեծ եղբայրն է ափին ոտք դնում՝
 տերութունների ծանր վերարկու՞ն:

The overcoat

If forty days! But forty years!
 Howmanythousandfortieth people!
 Ruins of walls, village in cinder,
 Thousands of years heap together.
 As a deluge, cometh the rage,
 Everything burneth in a blaze.

How far beareth it Musadagh?
 Oh forty years, oh forty days,
 The rain finally drieth up,
 The chemical goeth down the blood.
 Everything be reconstructed.
 Nevertheless God wisheth it:
 The Sun mooreth, the Ark cometh,
 But one minute before landeth
 Of little peoples the elder brother,
 The overcoat of the great power?

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
					1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30	31						

Október

Հոկտեմբեր

October

Utcakép – Hadzsi Habibli   Φοιτηγ Ζαΰι Ζαρηրլլιում   Street view in Haji Habibli

Ébren

A láz se él meg bennem
 Elpusztul abban a kősvatagban,
 mely most betölt.
 Izraelemet élem.
 Vándorolnak bennem,
 a fekete tűz felől,
 az apokalipszis városain át.
 Sétálva taposom el a gonoszt.
 Most pusztítok, most égetek.
 Tudom, hogy mennyit vihetek
 magammal, hogy még valaha
 begyógyuljanak nyomomban
 a megpróbáltatások sebei.
 Túl sok sem maradhat —
 a világ érezze csak elszakított
 szerelmeseknek magát.
 Engem is ébren tart a halálon
 kívül még egy rettenetes emlék.

ՋՈՆ

Մեջս տաքություն էլ չմնաց,
 ցնդում է այն անապատում,
 որն այսօր լցվել է:
 Իմ Իսրայելն եմ վերապրում:
 Նրա որդիներն են թափառում իմ մեջ,
 որ դալիս են սև կրակի կողմից,
 Հայտնություն քաղաքների միջով:
 Ջրոսներով՝ տրորում եմ չարը:
 Ահա վերացնում, հիմա էլ կրակի եմ տալիս:
 Իտեմ, թե ինչքան բան եմ կրելու
 ինձ հետ, որ որեւէ կերպ
 իմ ետեւից ապաքինվեն
 փորձությունների վերքերը:
 Շատ չի էլ մնացել –
 որ աշխարհն իրեն բաժանված
 սիրահարների պես զգա:
 Ինձ ես, բացի մահից, զգոն է
 պահում սոսկ մի սոսկալի վերհուշ:

Awake

Even the fever can not live in me.
 Perisheth in this desert of stones,
 Which filleth me now.
 I live my Israel.
 They wander in me
 From the black fire,
 Through the cities of the Apocalypse.
 By walking I crush the evil.
 Now, I destroy, now I set fire.
 I know how much I can take
 With me, that ever
 Heal in my trace
 The wounds of the tribulations.
 Too much can not remain:
 May the world feel itself
 A separated sweetheart.
 Me too, I am kept awake
 Beside the death by a terrible memory.

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30											

November
 Նոյեմբեր
 November

Örmény templom – Ándzsár, Libanon Հայկական եկեղեցի Անջարում (Լիբանան) Armenian Church in Anjar, Lebanon

Antik Arménia éje

Írások előtti csendben
 hány szó alszik, meddig bennem?
 Örökmécs a boltív mélyén,
 antik Arménia éjén
 hány nyelv holdfényét ragyogja,
 hány fajtának leszek foglya
 s bajnoka még mennyi elvnek,
 mire segítenek a nyelvek,
 ha ugyanazon a telken
 lesz Rodostóvá a lelkem,
 milyen útravalót adott,
 akadálynak mennyi vadont,
 míg a homokóra ketyeg
 hány Erdélyért jövök-megyek,
 hogy miközben hazaértem
 mennyi szorost átalvágat,
 mennyi szabályt átalhágat,
 hármasszoros határhegyet-halmot,
 mennyi köpenyvet, kardot,
 papírmalmot forgat értem,
 anélkül, hogy magam kértem
 antik Arménia éje?
 Hungária belefér-e?

Հին Ավուրի շաքարի Ինչու

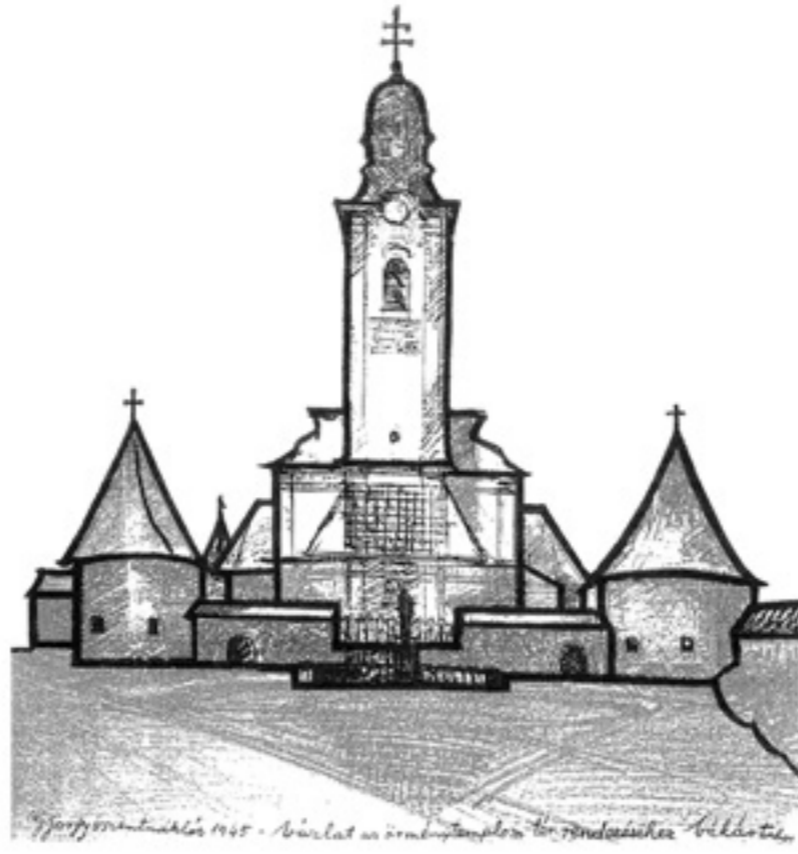
Մինչև գրելը տիրող անդորրում
 իմ մեջ քանի՞ բառ, մինչ ե՞րբ է նիրհում:
 Իսկ անտիկ Հայքի գիշերվանից կախ
 կանթեղը քանի՞ մեռած լեզվի պաղ
 լույսն է ցողացնում խորքում կամարի,
 հաղթողն եմ քանի՞ միտք-զաղափարի,
 քանի՞ տեսակի գերի կմնամ,
 մինչև լեզուներն հասնեն օգնություն,
 թե նույն հարազատ հողակտորին
 Ռոդոսթո դառնա իմ նկուն հողին,
 ինչպիսի՞ ողջերթ պետք է ինձ հարգել,
 եւ քանի թավուտ անտա՞ռ է արգելք,
 մինչ ժամացույցն է գործում ավազի,
 քանի՞ էրզնյի համար կվազեմ,
 մինչև որ ես իմ հայրենիք հասնեմ,
 քանի կիրճ կա դեռ, որ պիտի հատվի,
 եւ քանի օրենք ու կանոն խախտվի,
 հանուն ինձ որքան դեռ պիտի շուռ տա
 սահմանամերձ լեռ եւ լեռնաշղթա,
 հանուն ինձ, նաեւ խնդրելու առանց
 քանի՞ թիկնոց, սուր եւ թղթե աղաց
 պիտ պտտի գիշերն հին Հայաստանի:
 Այնտեղ Հունգարիան արդյոք տեղ կանի՞:

The night of old Armenia

In the silence before scriptures
 In me sleep how many words?
 A sanctuary lamp in the heart of an arch,
 Old Armenia in the night,
 It shineth the moonlight of how many tongues,
 I will be the captive of how many species,
 And champion of how many principles,
 At what extent help me the languages,
 If on the same ground
 Become Tekirdagh my soul,
 What kind of provisions gave it me,
 How many deserts to hinder me,
 While the sand-clock ticketh,
 For Transilvania, I come and go,
 And while arrived home,
 How many passes made me cut,
 How many rules made me transgress,
 Triple border mountains and hills,
 How many cloaks and swords
 And paper-mills made turn for me,
 Without my request for it,
 The night of old Armenia?
 Could get in it Hungaria?

H	K	Sze	Cs	P	Szo	V	H	K	Sze	Cs	P	Szo	V
Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.	Երկ.	Երք.	Չրք.	Հին.	Ուր.	Շբթ.	Կիր.
Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su	Mo	Tu	We	Th	Fr	Sa	Su
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31								

December
 Դեկտեմբեր
 December

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Az egyesületet 1997-ben Budapesten az Erdélyből származó örmény gyökerűek hozták létre az ősi örmény és az erdélyi örmény kultúra-, hagyományok ápolása, az erdélyi örmény közösségek összefogása, együttműködése, az örmény szellemi és épített örökségük megőrzése céljából.

Az 1239-ben - az ősi örmény fővárosból, az „ezeregytornyú” Aniból - elűldözött örmény őseink több száz éves menekülés után Erdélyben találtak hazát maguknak, ahol a hagyomány szerint 1672-ben 3000 család kapott letelepedési engedélyt I. Apafi Mihály fejedelemtől. Az azóta eltelt 330 év alatt őseink magyar anyanyelvűvé váltak s csupán örmény katolikus liturgiájukban őrizték meg az ősi örmény nyelvet.

Az I. világháborút követő 1920-as Trianoni Békediktátum elszakította Erdélyt Magyarországtól és ezáltal az örmény gyökerű közösségeket, családokat is egymástól. Örmény gyökerű őseink ismét menekülni kényszerültek szülőföldjükről, Erdélyből. Magyarországon telepedtek le, kiegészítve a XVIII. század végétől fokozatosan már áttelepült erdélyi örmények csoportját. Úgy az Erdélyben (Romániában) maradt, mint a Magyarországon élő magyar anyanyelvű örménység a XIX. századtól magukat magyarörményeknek, örménymagyaroknak nevezik s büszkén ápolják több évszázados örmény gyökereiket. Közösségi életük rendszeres, klub, havi lap kiadása, könyvkiadások, kiállítások, konferenciák sora, örmény katolikus hitéletük bizonyítja aktív részvételüket a magyarországi örmény kisebbségen belül – melynek megközelítőleg 98 %-át alkotják -, valamint az egyesület képviselőiből alakult örmény kisebbségi önkormányzatok léte. Az erdélyi és a magyarországi magyarörménység civil és egyházi szervezetei közösen munkálkodnak örmény kulturális identitásuk, örmény katolikus hitéletük megőrzéséért.

Az egyesület ezen naptárral szeretne kegyelettel emlékezni a XX. század eleji első nagy népirtásra, az örmény genocidium méltatlanul elhallgatott, elfelejtett áldozataira, túlélőire, tönkretett életekre, hirdelve a világban szétszóródott örménység túlélését, élni akarását. Egyúttal emléket kívánunk állítani a több évszázados üldöztetést szenvedett örmény őseinknek is, akiknek a befogadó magyar nemzet hazát adott. Ezen örmény gyökerű magyar nemzetrész leszármazottja Szabó László fotóművész, aki elzarándokolt a Musza Dagra, hogy megörökítse a hősiesség küzdelem helyszínét, és Lászlóffy Aladár erdélyi költő, aki az örménység tragikus történelmét ötvözte verseiben, az ősi örmény földön ? Erdélyben ? Bárhol a világon.

Emlékezzünk együtt!

Dr. Issekutz Sarolta
Elnök, Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Cím: 1015 Budapest, Donáti u. 7/a Tel.: 201-1011
Email: magyar.ormeny@axelero.hu Web: www.magy-orm.axelero.hu

«Տրանսիլվանիայի Հայ Արմատներ» Մշակութային Ընկերություն

Ընկերությունը հիմնադրվել է 1997թ. Բուդապեշտում Տրանսիլվանիայի ծագում էի հայ արմատ ունեցողների կողմից: Ընկերությունը ստեղծվել է հին էի Տրանսիլվանիայի հայ մշակույթը էի ավանդույթները պահպանելու էի Տրանսիլվանիայի հայ համայնքների միջէի համագործակցությանը նպաստելու, նրանց հոգևոր էի կառուցված ժառանգությունը պահպանելու նպատակով:

1239թ. հին հայ մայրաքաղաք՝ «հազար մեկ եկեղեցի ունեցող» Անիից գաղթած մեր նախնիները մի քանի հարյուր տարի թափառելուց հետո Տրանսիլվանիայում են գտել հայրենիք իրենց համար, որտեղ, ըստ ավանդության, երեք հազար ընտանիքներ են ստացել թույլտրություն տեղավորվելու 1672թ. իշխան Միքայել Ա Ապաֆիից: Հետագայում, վերջին 330 տարիներին մեր նախնիները դառել են հունգարախոս, միայն հայ կաթողիկե արարողությունների մեջ են պահպանել հին հայերենը: Առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո 1920թ. Տրիանոնում հարկադրաբար կնքված խաղաղության պայմանագրով անջատվել է Տրանսիլվանիան Հունգարիայից էի միեւնույն ժամանակ հայ համայնքներ էի ընտանիքներ իրարից: Մեր հայ նախնիները նորից ստիպված էին փախչել իրենց ծննդավայր՝ Տրանսիլվանիայից: Տեղավորվեցին Հունգարիայում՝ միանալով 18-րդ դարի վերջից շարունակ տեղավորվող Տրանսիլվանիայի հայերի համայնքին: Ե՛ւ Տրանսիլվանիայում (Ռումինիայում) մնացած, է՛ւ Հունգարիայում ապրող հունգարախոս հայերը 19-րդ դարից համարում են իրենց «հունգարահայ» կամ «հայահունգար» էի պահպանում են իրենց հազարամյա հայ արմատները: Համայնական կյանք են ապրում. ունեն ակումբ, ամսաթերթ, զբաղվում են գրքեր հրատարակելով, ցուցահանդեսներ էի միջոցառումներ կազմակերպելով, պահպանում են հայ կաթողիկե հավատը: Նրանց ակտիվ մասնակցությունը Հունգարիայի հայ համայնքի (որը կազմում են 98 տոկոսով) կյանքին ապացուցվում է վերոհիշյալ փաստերով էի նրանց ընկերության ներկայացուցիչներով կազմված հայ փոքրամասնական ինքնավարություններով: Տրանսիլվանիայի էի Հունգարիայի հունգարահայությունների աշխարհական էի եկեղեցական կազմակերպությունները միասին են աշխատում հայ մշակութային ինքնությունը էի հայ կաթողիկե հոգևոր կյանքը պահպանել:

Ընկերությունը ներկա օրացույցի միջոցով է ուզում հիշատակել նվիրվածությամբ 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանությունը, Հայոց Մեծ Եղեռնի անարդարորեն մոռացված զոհերին, կենդանի մնացած անձերին, քանդված կյանքերին, հայտարարելով ամբողջ աշխարհում սփյուռված հայության կենդանի մնալը, ապրելու ցանկությունը: Միեւնույն ժամանակ ուզում ենք հիշատակել նաեւ մի քանի դարեր տեւող փախուստ ապրած մեր հայ նախնիներին, որոնք Հունգարիայի ազգի կողմից ընդունվեցին էի ստացան նոր հայրենիք: Հունգարիայի հայ արմատ ունեցող ազգամասի սերնդից է լուսանկարիչ Լասլո Սաբոն, որ ուխտագնացություն է կատարել Մուսա լեռան վրա էի հերոսական պայքարի վայրը նկարներով է հավերժացրել: նույնպես Տրանսիլվանիայի բանաստեղծ Ալադար Լասլոֆին, որ հայության ողբերգությունն է ներկայացրել իր բանաստեղծություններով, այն ողբերգությունը, որը տեղի է ունեցել հին հայկական հողի վրա, Տրանսիլվանիայում էի աշխարհի որեւէ մասում:

Հիշենք զոհերի հիշատակը միասին:

Հիշատակենք միասին:

Հասցեն՝ H-1015 Budapest, Donáti u. 7/a, HUNGARY; հեռախոս՝ 00 36 1 201 1011
Է-փոստ՝ magyar.ormeny@axelero.hu; տնային էջ՝ www.magy-orm.axelero.hu

Տիկին Շարոլտա Իշեկուց
Նախագահ, «Տրանսիլվանիայի Հայ Արմատներ» Մշակութային Ընկերություն

Transylvanian Armenian Roots Cultural Association

The Association has been founded in 1997 in Budapest by persons of Transylvanian origin, having Armenian roots. It has been created for fostering old and Transylvanian Armenian culture and traditions, as well as for promoting collaboration between Transylvanian Armenian communities, keeping their spiritual and built heritage.

In 1239, our Armenian ancestors were expelled from the ancient Armenian capital, the city of thousand and one churches, Ani. After some hundred years of wandering, they have found a fatherland in Transylvania, where, according to the tradition, in 1672 three thousand families got permission of settlement from the Duke of Transylvania, Michael I Apafi. From that time on, during the last 330 years our ancestors became Hungarian-speaking and they kept their ancient Armenian language only in their Armenian catholic liturgy.

After the World War I, the imposed Peace Treaty of Trianon in 1920 detached Transylvania from Hungary, and thereby, Armenian communities and families from each other. Our ancestors of Armenian root were forced again to take flight from there birthplace Transylvania. They settled in Hungary, joining the group of Transylvanian Armenians who migrated there continuously from the end of the 18th century. The Hungarian-speaking Armenians, both those remaining in Transylvania (Rumania), and those living in Hungary, call themselves Hungaro-Armenian or Armeno-Hungarians from the 19th century and they foster their thousand years old Armenian culture. Their community life is regular: they have a club, a monthly; they publish books, organize exhibitions and meetings, they keep their Armenian catholic faith. Their active participation in the life of the Armenian community of Hungary (of which they constitute the 98% approximatively) is proved by the above cited facts and by the existence of Armenian local governments constituted of representants of the Association of Transylvanian Armenians. The civil and ecclesiastical organizations of the Hungaro-Armenians in Transylvania and in Hungary work together for keeping their cultural identity and their Armenian catholic faith.

Our Association would like to commemorate with reverence by this calendar the first great massacre of the 20th century, the Armenian Genocide and their unfairly forgotten victims, survivors, the ruined lives, announcing the survival and the will to live of the world-wide spread Armenian people. At the same time we wish to commemorate our ancestors who had suffered several centuries of persecution, and for whom the Hungarian nation gave a new fatherland. Of this Armenian part of the Hungarian nation is the descendant the photographer László Szabó who peregrinated to Musa Dagh for taking pictures on the scene of the heroic struggle; as well as the Transilvanian poet, Aladár Lászlóffy, who alloyed the tragedies during the history of the Armenian people in his poems, tragedies happened in the old Armenian fatherland, in Transilvania and everywhere in the world.

Let us commemorate them together!

Mrs. President Sarolta Issekutz
Transylvanian Armenian Roots Cultural Association

Address: H-1015 Budapest Donáti u. 7/a, HUNGARY, Phone: 00-36-1-201-1011
E-mail: magyar.ormeny@axelero.hu Homepage: www.magy-orm.axelero.hu